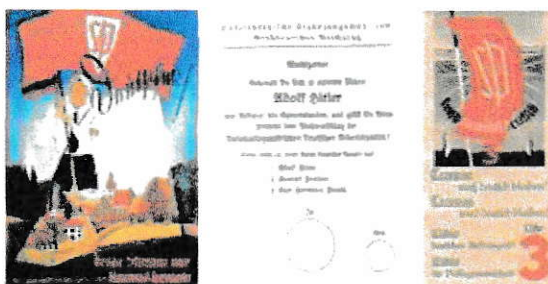

Kopec
Brtníky
Šluknovsko
Vzpomínky
Hospoda
Galerie
Vzkazy

Září 1938 v Brtníkách

Předvolební plakáty v Sudetech - rok 1938

Ve druhé polovině třicátých let 20. stol. narůstal v českém pohraničí vliv Henleinovy Sudetoněmecké strany (SdP Sudetendeutsche Partei), založené v roce 1933. V parlamentních volbách získávala stále více voličů. V roce 1938 již rozhodovala o všem dění v pohraničí. Na denním pořádku byly různé sabotáže a násilné akce proti orgánům státní moci. Poslední kapkou se stal projev Adolfa Hitlera 12. září 1938 v Norimberku na sjezdu NSDAP, po němž začali henleinovci otevřeně vystupovat proti ČSR. 17. září 1938 byly založeny ozbrojené sudetoněmecké oddíly (Sudetendeutsche Freikorps - SdF), které se podílely na všech násilných protistátních akcích.

Oddíly Freikorps

16. září vyhlásila vláda ve Šluknovském výběžku stanné právo a posílila v pohraničních obcích jednotky armády a SOS (Stráž obrany státu). Ten den byla úředně rozpuštěna SdP. 19. září zahájily SdF ozbrojené akce v pohraničí. Po 22. září se dostal celý Šluknovský výběžek pod správu henleinovců. Šluknovský okresní hejtmán JUDr. Machek vydal jednotkám SOS zákaz střelby, a tak většina z jejich příslušníků padla do zajetí. Všeobecná mobilizace 23. září na této situaci již nic nezměnila. 29. září 1938 byla podepsána Mnichovská dohoda a na jejím základě byly pohraniční oblasti postoupeny Německu. 1. a 2. října 1938 vstoupila na území Šluknovského výběžku německá Wehrmacht.

Obsazení Sudet

Vzpomínky na 22. září 1938

V Brtníkách se ordneři dostali k moci ve čtvrtek 22. září 1938. Časné ráno byla na kostelní věži vztyčena vlajka s hákovým křížem. Kolem 11. hodiny dopoledne dorazil telegram s rozkazem vyhodit do povětří železniční most v horních Brtníkách. K tomu však nedošlo. 116 kg trhaviny na zničení 42 m dlouhého mostu zde střežilo družstvo SOS č. 51 respicienta FS Josefa Brože. Místní obyvatelé četníky a finanční stráž odzbrojili a donutili opustit vesnici. Odpoledne brtničtí střelníci odstranili nálož, která byla připravena již týdny k odpálení, a odvezli ji do hasičské zbrojnice. Odpoledne přijelo nákladní auto s vojáky ze Šluknova a pokračovalo směrem na Zadní Doubici. Když se vracelo, bylo v dolních Brtníkách zadrženo místními občany. Čeští vojáci byli nuceni odevzdat zbraně, pak mohli odjet do Krásné Lípy.

Odznak SOS

Večer kolem 19. hodiny, když už se začalo stmívat, vraceli se brtničtí muzikanti z Křečan, kde se zúčastnili hudební produkce na náměstí. Za zvuků pochodové hudby táhli z horních Brtníků dolů k návsi, kde chtěli uspořádat večerní koncert. Za nimi se vydala spousta lidí. Tu přišla zpráva, že se od Mikulášovic blíží nějaký oddíl. Bylo to družstvo SOS č. 60 z Velkého Šenova, které dostalo povolení k odchodu se zbraní. Čeští vojáci měli namířeno do Krásné Lípy, kde se chtěli připojit k československé armádě. Brtničtí muži nelenili a u domu č. 190 zahradili silnici, za nimi se shromáždilo mnoho žen a dětí. Češi byli vyzváni, aby odevzdali zbraně. Ještě během vyjednávání však začal někdo ze straně střít. Vojín v záloze, přednosta železniční stanice Jan Pecha, dostal zásah do hlavy. Když zasažený vykřikl, vypálil člen FS Oldřich Novotný salvu z kulometu. K zemi padlo několik brtnických občanů. Hned byli mrtvi rolník Josef Mieth, Karl Pichel a mladý Raimund Jentsch, který dostal zásah do srdce. Gustl Weber byl střelen do močového měchýře a ještě tu noc zemřel. Franz Miller byl poraněn na rameni. Franz Rösler byl postřelen do břicha, ihned byl dopraven do Rumburka do nemocnice a operován, takže vyvázl živě. Druhého dne se zjistilo, že v kulometném pásu chybí 17 střel. Během přestřelky se Češi rozdělili. Části družstva včetně zraněného Pechy se podařilo prchnout směrem k Vlčí hoře, kde narazili na hlídku družstva SOS ustupujícího ze Šluknova. Velící poručík a další vojáci byli zajati. Nejdříve byli dopraveni do Šluknova a dále pak do Budyšína. Všichni zajatí Češi i raněný železničář Pecha tuto potyčku přežili. Zpráva z 24. srpna 1946 sestavená inspektorem Plškem hovoří o pěti mrtvých a třech těžce zraněných brtnických občanech. Ve skutečnosti zemřeli čtyři muži z Brtníků.

Část družstva SOS č. 60

Další incident se odehrál v půl dvanácté v noci, kdy přišlo hlášení, že se blíží četa českých vojáků od Mikulášovic. Muži z Brtníků tentokrát zalehli do příkopu u domu č. 191 do zálohy. Zastavili Čechy a hrozili jim ručními granáty. Češi se vzdali, odevzdali zbraně a pak mohli odpochodovat na Krásnou Lípou.

V pátek 23. září po krvavých událostech předchozího večera uprchlo mnoho brtnických, zvláště z dolní vesnice, do Hinterhermsdorfu a Sebnitz, mnozí byli odtud transportováni do Říše. V německém rozhlasu byla vysílána zpráva, že Brtníky jsou vylištěny a že také farář a kostelník utekli. Ve skutečnosti uprchla necelá polovina obyvatel, v horní vsi mnoho zůstalo doma. 24. a 25. 9. hlídali místní občané v okolí obce, dostali se až do blízkosti nádraží v Krásné Lípě, aniž by narazili na Čechy.

V úterý 27. 9. dopoledne se konal pohřeb těch, kteří padli v Brtníkách. Kaplan P. Wünsche z Mikulášovic pronesl modlitby za mrtvé. Pohřbu se zúčastnilo mnoho lidí ze sousedních obcí. Po církevním obřadu byly rakve s mrtvými vyneseny z kostela, smuteční průvod se pohyboval po silnici ke hřbitovu, kde byli padlí uloženi do země v blízkosti kaple.

Obálka a pohlednice k Mnichovské dohodě

V době od 22.9. do 2.10. 1938 byla Dolní země "Zemí nikoho". Německé oddíly ležely několik kilometrů odtud na druhé straně hranice, české oddíly držely obsazený Šöber (Šébr). Ve vzduchu bylo cítit napětí. Bude válka, zůstane mír? Mnoho obyvatel, zvláště ženy a děti, uprchlo přes hranici. 29. září byla podepsána Mnichovská dohoda a Sudety byly postoupeny

Osada Kopec - Září 1938 v Brtníkách

Německu. 2. října vpochoďovaly do Dolní země německé oddíly, do Brtníků se dostaly v neděli odpoledne. Začala nová kapitola v historii obce...

Prameny:

Heimatbuch des Dorfes Zeidler
Radan Lášek: Jednotka určení SOS
Jindřich Marek: Hraničářská kalvárie
Mikulášovický zpravodaj č. 8/2008

<< [Zpět](#)

Průběh vyhlášení německé nadvlády v Brtníkách v září 1938